

боргу до обсягу експорту товарів і послуг, відношення загальної суми річних боргових платежів до валютної виручки від експорту товарів і послуг, а також відношення загальної суми річних боргових платежів до ВВП. Це, звичайно, не повний перелік індикаторів боргової безпеки (вони можуть дати лише часткове уявлення про рівень обтяжливості борговими зобов'язаннями, покладеними як на бюджетну, так і платіжну системи держави), але це вже спроба переходу від неконтрольованого нарощування державних боргів до виваженого управління і контролю за динамікою державного боргу.

Враховуючи специфіку стану державної заборгованості України (левава частка зовнішнього боргу України – державний борг, обслуговування якого проводиться з державного бюджету), дуже важливо розробити комплексну систему показників, які, окрім загальної платоспроможності та тимчасової ліквідності, включали б також індикатори граничнобезпечного боргового навантаження на бюджет. Необхідність розрахунку таких індикаторів зумовлена тим, що рівень державної заборгованості значно впливає на бюджетно-податкову політику держави, обмежуючи можливість управління видатками бюджету для досягнення цілей макроекономічної стабілізації у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Міжнародні фінанси: Навч. посіб. / О.М. Мозговий, Т.Є. Оболенська, Т.В. Мусієць та ін.; За заг. ред. О.М. Мозгового. – К.: КНЕУ, 2005.
2. Романенко О.Р. Фінанси: Підручник. – К.: Центр навч. л-ри, 2006. – 312 с.

Хабінець О.М.

студентка;

Ткач Є.В.

кандидат економічних наук, доцент,

Чернівецький національний університет

імені Юрія Федьковича

НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ БОРГОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Глибинні економічні перетворення, реформування економічно-соціальної сфери життя країни вимагає залучення значних фінансових ресурсів з додаткових джерел. Потребу в зовнішніх коштах для забезпечення стабільного економічного розвитку зумовлює ряд факторів, зокрема, розбалансованість фінансової системи, платіжна криза, обмеженість внутрішніх нагромаджень, від'ємне сальдо поточного рахунку платіжного балансу країни. Залучення додаткових фінансових ресурсів у формі кредитів є передумовою виникнення державного боргу.

Варто зазначити, що негативні наслідки для економіки становить не абсолютна величина державного боргу, а його співвідношення до ВВП та інших макроекономічних показників і, насамперед, зростання суми витрат на його обслуговування.

Державний борг можна розглядати з двох позицій: з одного боку, державні позики можуть виступати інструментом стимулювання інвестиційної діяльності та економічного зростання; з іншого – борг збільшує навантаження на державний бюджет. Тому необхідно знайти оптимальне співвідношення між інвестиціями, економічним зростанням та внутрішнім і зовнішніми запозиченнями. Умови залучення нових позик мають оцінюватися з урахуванням здатності країни обслуговувати внутрішній та зовнішній борг за раніше прийнятими зобов'язаннями.

Насамперед варто розглянути взаємозв'язок державного боргу та бюджетного дефіциту, оскільки він є неоднозначним і суперечливим, адже з однієї сторони запозичення спрямовуються на покриття дефіциту, а з іншої, відповідно, дефіцит спричиняє збільшення боргу. Вирішити цю проблему багато науковців пропонують шляхом поліпшення її нормативно-інституційного забезпечення, розширення спектру інструментів та кола завдань і пріоритетів, оскільки в Україні відсутня цілісна система законодавчого забезпечення обслуговування і погашення державного боргу.

З метою припинення втечі капіталів за кордон необхідно виробити механізми, які б дозволяли перекрити відплив капіталів з країни такими каналами: переведення валюти за кордон у рахунок оплати фіктивних імпорتنих контрактів; неповернення до країни експортної валютної виручки; заниження контрактних цін при експорті та їх завищення при імпорті тощо.

За експертними оцінками, в Україні надто ліберальний режим зовнішньоекономічної діяльності та повна конвертованість гривні за поточними операціями дозволяють нелегальними шляхами щороку вивозити за кордон близько чотирьох мільярдів доларів США. Крім проблем мобілізації ресурсів для обслуговування державного боргу, сьогодні в Україні гостро постає проблема скорочення бюджетних видатків на обслуговування зовнішнього боргу внаслідок знецінення національної валюти.

Одним з механізмів стримування зростання боргових виплат може бути застосування відповідних інструментів валютного регулювання. При цьому потрібно врахувати факт того, що в Україні попит на іноземну валюту великою мірою визначається намаганням населення зберегти вартість своїх заощаджень, бізнесу – перевести капітали за кордон, а комерційних банків – заробити на коливаннях валютного курсу.

Слід також створити перешкоди для нелегального вивезення з України іноземної валюти. Щоб послабити борговий тиск на бюджет і платіжний баланс, а також створити умови для економічного зростання, Україна повинна добиватися укладання з кредиторами угод про реструктуризацію боргу і таким чином досягти часткового зменшення його розміру та процентних виплат. Досягнення поступок з боку кредиторів вимагає вироблення чіткої переговорної позиції. Необхідно акцентувати увагу на тому, що Україна не

зможе виконувати свої платіжні зобов'язання, якщо її економіка продовжуватиме занепадати під тиском значних боргових виплат [3, с. 60].

Обслуговування зовнішнього боргу є одним з елементів процесу управління зовнішнім боргом країни. Вироблення ефективної стратегії управління боргом, зокрема державним зовнішнім боргом, особливо в умовах його швидкого зростання, є багатогранною проблемою. Розв'язання цієї проблеми потребує узгодженої взаємодії всіх відомств та установ, що відповідають за здійснення процесу управління.

До того ж забезпечення макроекономічної стабільності та зменшення боргової залежності вимагають збільшення уваги не лише до зобов'язань державного сектору, але й до боргів інших суб'єктів, так як ефективність політики управління державною заборгованістю треба спрямовувати на економіку країни в цілому. З огляду на це, необхідно:

- ініціювати процес реструктуризації зовнішніх боргів корпоративних позичальників;
- встановити певний ліміт надання державних гарантій на рівні 3% від ВВП і забезпечити їх цільову спрямованість на інвестиції в інфраструктуру;
- Кабінету Міністрів та Міністерству фінансів України розробити стратегію управління умовними борговими зобов'язаннями.

Особливого розгляду заслуговує питання соціально-економічних наслідків державного боргу. Зокрема, науково обґрунтовано, що внутрішній борг, як правило, є більш вигідним і менш небезпечним, ніж зовнішній. Оскільки сплата відсотків за внутрішнім боргом залишається в межах своєї країни, то, в умовах помірних відсоткових ставок, він не є тягарем для майбутніх поколінь. Можна вважати, що населення різних вікових груп позичає один в одного грошові ресурси. У результаті рівень споживання в країні не зменшується, а відбувається лише перерозподіл доходу. Варто також зауважити, що, як правило, зовнішні позики надаються за умови виконання певних вимог, які негативно позначаються на національній безпеці країни [3, с. 60].

Ситуація з розробкою ефективної методики управління державним боргом в Україні є складною. Певною мірою це обумовлено відсутністю однозначно визначеної позиції щодо меж статистичного охоплення та кількісного відображення в офіційній звітності державної заборгованості [2, с. 174].

Ефективне управління боргом на всіх його етапах дозволить уникнути кризових боргових ситуацій, сприятиме забезпеченню стабілізації соціально-економічного розвитку України.

Стратегічною метою державної боргової політики України має стати залучення фінансових ресурсів для реалізації програм інституційного та інвестиційного розвитку країни із одночасним забезпеченням стабільного співвідношення державного боргу до ВВП. Важливим завданням стратегічного управління державним боргом є також пошук оптимального співвідношення між борговим та податковим фінансуванням бюджетних видатків.

Список використаних джерел:

1. Башко В.Й. Зовнішнє фінансування дефіциту бюджету в контексті інвестиційної діяльності держави // Економіка. Фінанси. Право. – 2014. – № 12. – С. 27-30.
2. Коба С.С. Управління державним боргом України (регулювання діяльності із здійснення запозичень): Дис. канд. екон. наук: 08.02.09 / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2012. – 207арк. – Бібліогр.: арк. 167-185.
3. Терещенко В.Л. Державний борг України: сутність, соціально-економічні наслідки, перспективи оптимізації / В.Л. Терещенко // Економіка і регіон. – 2011. – № 4. – С. 59-62.